

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 15ης Δεκεμβρίου 2011*

Στην υπόθεση C-257/10,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Högsta förvaltningsdomstolen (πρώην Regeringsrätten) (Σουηδία) με απόφαση της 27ης Απριλίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Μαΐου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Försäkringskassan

κατά

Elisabeth Bergström,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, Ε. Juhász (εισηγητή), Γ. Αρέστη, Τ. von Danwitz και Δ. Šváby, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Μαΐου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Elisabeth Bergström, εκπροσωπούμενη από τους U. Öberg και I. Otken Eriksson, advokater,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις K. Petkovska και A. Falk,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την H. Leppo,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την E. Jenkinson και τον L. Seeboruth, καθώς και από τον R. Palmer, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους V. Kreuzschatz και J. Enegren,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 72 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 149, σ. 2), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1386/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001 (ΕΕ L 187, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και της συμφωνίας για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (ΕΕ 2002, L 114, σ. 6, στο εξής: συμφωνία).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της E. Bergström, Σουηδής υπηκόου, και του Försäkringskassan (στο εξής: Ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως) σχετικά με την άρνηση του τελευταίου αυτού να λάβει υπόψη, για τον υπολογισμό του ποσού του οικογενειακού επιδόματος που προβλέπεται για την εκπαίδευση τέκνου, την περίοδο μισθωτής δραστηριότητας που συμπλήρωσε η ενδιαφερόμενη στην Ελβετία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Στο προοίμιο της συμφωνίας αναγράφονται τα εξής:

«[τα συμβαλλόμενα μέρη],

πεπεισμένα ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο έδαφος του άλλου μέρους αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την αρμονική ανάπτυξη των σχέσεών τους,

και αποφασισμένα να εφαρμόσουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στις επικράτειές τους, βάσει των διατάξεων που ισχύουν επί του θέματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα,

[...]»

- 4 Το άρθρο 1 της εν λόγω συμφωνίας ορίζει ότι:

«Ο στόχος της παρούσας συμφωνίας, προς όφελος των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετίας, είναι:

- α) να χορηγήσει δικαίωμα εισόδου, διαμονής, πρόσβασης σε μία μισθωτή οικονομική δραστηριότητα, εγκατάστασης ως ανεξάρτητου επαγγελματία και το δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια των συμβαλλομένων μερών,

[...]

δ) να παράσχει τις ίδιες συνθήκες διαβίωσης, απασχόλησης και εργασίας με αυτές που παρέχονται στους ημεδαπούς.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μη διάκριση», ορίζει ότι «[ο]ι υπήκοοι ενός συμβαλλομένου μέρους που διαμένουν νομίμως στην επικράτεια ενός άλλου συμβαλλομένου μέρους δεν αποτελούν αντικείμενο διάκρισης λόγω ιθαγενείας σύμφωνα με τις διατάξεις των παραρτημάτων I, II και III».

6 Το άρθρο 8 της ίδιας συμφωνίας προβλέπει τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν, σύμφωνα με το παράρτημα II, τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης με στόχο να εξασφαλίσουν ιδίως:

α) την ισότητα μεταχείρισης,

[...]

γ) τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής, όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών,

δ) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που διαμένουν στην επικράτεια των συμβαλλομένων μερών,

[...]»

- 7 Το άρθρο 1 του παραρτήματος II της συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης», έχει ως εξής:

«1. Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν να εφαρμόζουν μεταξύ τους, στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τις κοινοτικές πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά και όπως αυτές τροποποιήθηκαν από το τμήμα Α του παρόντος παραρτήματος ή από αντίστοιχους κανόνες.

2. Ο όρος “Κράτος(η) μέλος(η)” που εμφανίζεται στις πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά στο τμήμα Α του παρόντος παραρτήματος θεωρείται ότι υποδηλώνει, εκτός από τα κράτη που καλύπτονται από τις εν λόγω κοινοτικές πράξεις, και την Ελβετία.»

- 8 Το παράρτημα II, τμήμα Α, σημείο 1, της συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναφερόμενες πράξεις», προβλέπει τα ακόλουθα:

«371 R 1408 [...]: Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας,

[...].»

- 9 Το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ισότητας μεταχειρίσεως», προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού, υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

- 10 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού αυτού:

«[Τ]ο άτομο στο οποίο η νομοθεσία κράτους μέλους παύει να έχει εφαρμογή, χωρίς η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους να καταστεί εφαρμοστέα [...] σύμφωνα με έναν από τους κανόνες που αναφέρονται στα προηγούμενα στοιχεία ή με μία από τις εξαιρέσεις ή ειδικούς κανόνες που αναφέρονται στα άρθρα 14 έως 17, υπόκειται στη νομοθεσία [του] κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής και μόνο της νομοθεσίας.»

- 11 Το άρθρο 23 του εν λόγω κανονισμού, που περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Ασθένεια και μητρότης» κεφάλαιο 1 του τίτλου III, ο οποίος περιέχει τις ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών, ορίζει τα εξής:

«1. Ο αρμόδιος φορέας ενός κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου προβλέπει ότι ο υπολογισμός των παροχών σε χρήμα βασίζεται στις μέσες αποδοχές ή στο μέσο όρο εισφορών, καθορίζει τις μέσες αυτές αποδοχές ή αυτόν το μέσο όρο εισφορών αποκλειστικά βάσει των αποδοχών που διαπιστώθηκαν ή των εισφορών που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια των περιόδων που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία αυτή.

2. Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου προβλέπει ότι ο υπολογισμός των εις χρήμα παροχών βασίζεται επί αποδοχών κατ' αποκοπήν, λαμβάνει υπόψη αποκλειστικά τις κατ' αποκοπή ή, κατά περίπτωση, τον μέσο όρο των κατ' αποκοπήν αποδοχών που αντιστοιχούν στις περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία αυτή.

[...]»

- 12 Το άρθρο 72 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως, ή μη μισθωτής δραστηριότητας» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 7, που επιγράφεται «Οικογενειακές παροχές», του τίτλου III, ορίζει τα κάτωθι:

«Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, σαν να επρόκειτο για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός.»

- 13 Το άρθρο 89 του κανονισμού 1408/71 ορίζει τα εξής:

«Οι ειδικές περιπτώσεις εφαρμογής των νομοθεσιών ορισμένων κρατών μελών αναφέρονται στο παράρτημα VI.»

- 14 Το παράρτημα VI, ΙΔ, υπό τον τίτλο «ΣΟΥΗΔΙΑ», σημείο 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι, «[κ]ατά την εφαρμογή του άρθρου 72 του κανονισμού για τον καθορισμό του δικαιώματος ενός προσώπου για γονική παροχή, οι περίοδοι ασφάλισης που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους θεωρούνται ότι βασίζονται στον ίδιο μέσο όρο αποδοχών στον οποίο βασίζονται και οι σουηδικές περίοδοι ασφάλισης με τις οποίες συνυπολογίζονται». Η διάταξη αυτή καταργήθηκε στη συνέχεια με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, που τροποποιεί τον κανονισμό 1408/71 (ΕΕ L 392, σ. 1).

Η εθνική νομοθεσία

- 15 Ο νόμος (1999:799) περί κοινωνικής ασφάλισης [Socialförsäkringslag (1999:799)] προβλέπει, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιό του 3, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία κοινωνικής ασφάλισης», τα εξής:

«Άρθρο 1 — ποιος κατοικεί στη Σουηδία ασφαλίζεται για τις ακόλουθες παροχές σύμφωνα με τον [νόμο (1962:381) περί του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (Lag om allmän försäkring) (1962:381), (στο εξής: νόμος περί του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης)]:

1. επίδομα ιατρικής περίθαλψης κ.λπ., σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 όσον αφορά τις παροχές που καθορίζονται με απόφαση των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης·
2. γονικό επίδομα στο κατώτατο και στο βασικό επίπεδο·
3. επίδομα ασθένειας και απώλειας της δραστηριότητας υπό μορφή εγγυημένης αποζημίωσης·

[...]

Άρθρο 4 — Όλα τα πρόσωπα που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στη Σουηδία ασφαλιζονται για τις ακόλουθες παροχές σύμφωνα με τον [νόμο περί του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης]:

1. επίδομα ασθενείας και επίδομα εγκυμοσύνης·
2. γονικό επίδομα πάνω από τα κατώτατο επίπεδο και προσωρινό γονικό επίδομα·
3. επίδομα ασθενείας βάσει του εισοδήματος και επίδομα απώλειας της δραστηριότητας βάσει του εισοδήματος·

[...]»

- ¹⁶ Ο νόμος περί του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης προβλέπει μεταξύ άλλων τα εξής:

«Κεφάλαιο 3 Επίδομα ασθενείας

Άρθρο 2 — Το εισόδημα βάσεως για τον καθορισμό του ύψους του επιδόματος ασθενείας συνίσταται στο χρηματικό ετήσιο εισόδημα που ο ασφαλισμένος μπορεί να αναμένεται ότι θα αποκτήσει από την εργασία του στη Σουηδία, είτε ως μισθωτός (μισθός) είτε κατ' άλλο τρόπο (εισόδημα από άλλη αμειβόμενη επαγγελματική δραστηριότητα) [...] Το εισόδημα βάσεως για το επίδομα ασθενείας καθορίζεται από το Ταμείο κοινωνικής ασφάλισης [...]

Ο υπολογισμός του εισοδήματος βάσεως για το επίδομα ασθενείας βασίζεται, όταν το Ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως δεν γνωρίζει τις περιστάσεις, στις πληροφορίες που μπορούν να παρασχεθούν από τον ασφαλισμένο ή από τον εργοδότη του ή οι οποίες μπορούν να συναχθούν από την εκκαθάριση του φόρου εισοδήματος που οφείλει ο ασφαλισμένος. Το επίδομα αδείας δεν πρέπει να συνυπολογίζεται στο εισόδημα βάσεως για το επίδομα ασθενείας για ποσό μεγαλύτερο από αυτό που θα καταβαλλόταν ως μισθός για εργασία παρασχεθείσα κατά το αντίστοιχο χρονικό διάστημα.

Κεφάλαιο 4 — Γονικό επίδομα

[...]

Άρθρο 6 — Το πλήρες γονικό επίδομα είναι τουλάχιστον 60 SEK ημερησίως (κατώτατο επίπεδο).

Το γονικό επίπεδο καταβάλλεται τις πρώτες 180 ημέρες σε ποσό ίσο προς το επίδομα ασθενείας του γονέα, υπολογιζόμενο βάσει του άρθρου 5, αν ο γονέας επί αδιάλειπτο χρονικό διάστημα τουλάχιστον 240 ημερών πριν από τη γέννηση του τέκνου ή την υπολογισθείσα προς τούτο ημερομηνία ήταν ασφαλισμένος για επίδομα ασθενείας άνω του κατωτάτου επιπέδου ή θα εδικαιούτο το επίδομα αυτό αν το Ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως ε γνώριζε όλες τις σχετικές περιστάσεις. Ωστόσο, για τις πρώτες 180 ημέρες το γονικό επίδομα δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το επίπεδο πλήρους επιδόματος ύψους 150 SEK ημερησίως (βασικό επίπεδο). Για ένα γονέα ο οποίος είναι ασφαλισμένος μόνο βάσει του κεφαλαίου 3, άρθρο 4, του [νόμου 1999:799 περί κοινωνικής ασφαλίσεως], ο κανόνας αυτός ισχύει εφόσον ο γονέας πληροί την πρώτη προϋπόθεση.

Εκτός από τα προβλεπόμενα στο δεύτερο εδάφιο, το γονικό επίδομα καταβάλλεται για

- 210 ημέρες σε ποσό που αντιστοιχεί στο επίδομα ασθενείας του γονέα, το οποίο υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 5, ωστόσο σε ποσό τουλάχιστον ίσο προς το βασικό ποσό, και για

- 90 ημέρες σε ποσό ίσο προς το κατώτατο ποσό.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- ¹⁷ Η Ε. Bergström, Σουηδή υπήκοος, εγκαταστάθηκε στην Ελβετία τον Ιανουάριο του 1994 και άσκησε εκεί επαγγελματική δραστηριότητα μέχρι τη γέννηση της κόρης της στις 19 Μαρτίου 2002. Ακολούθως, επέστρεψε στη Σουηδία με τον σύζυγό της και την κόρη της την 1η Σεπτεμβρίου 2002. Ο σύζυγός της άρχισε αμέσως να ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στη Σουηδία, ενώ η Ε. Bergström δεν απασχολήθηκε επαγγελματικά εκ νέου, προκειμένου να αναθρέψει την κόρη της. Υπέβαλε αίτηση για να της χορηγηθεί γονικό επίδομα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας (στο εξής: ΓΕ-ΕΑ) από τις 16 Μαρτίου 2003, βάσει του εισοδήματος από την επαγγελματική της δραστηριότητα στην Ελβετία.
- ¹⁸ Το Ταμείο κοινωνικής ασφάλισης αποφάσισε να της χορηγήσει το βασικό γονικό επίδομα, με το αιτιολογικό ότι δεν edικαιούτο ΓΕ-ΕΑ, καθόσον δεν είχε ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα στη Σουηδία κατά τις 240 ημέρες προ του τοκετού, ενώ αν πληρούσε την προϋπόθεση αυτή θα είχε δικαίωμα επί επιδόματος ασθενείας μεγαλύτερου του βασικού επιπέδου.

- 19 Η Ε. Bergström προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του länsrätten i Stockholms län (διοικητικού πρωτοδικείου της Στοκχόλμης). Το länsrätten απέρριψε την προσφυγή με το σκεπτικό ότι το ΓΕ-ΕΑ αποτελούσε παροχή συνδεδεμένη με την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας και ότι, για να αναγνωρισθεί το δικαίωμα επί της παροχής αυτής, απαιτείτο να έχει εργασθεί ο ίδιος ο ασφαλισμένος στη Σουηδία κατά τη διάρκεια περιόδου που γειτνιάζει αρκούντως χρονικά με την περίοδο για την οποία υποβλήθηκε η αίτηση για τη χορήγηση της παροχής. Συνεπώς, δεν αρκούσε να ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στη Σουηδία ο σύζυγος του ασφαλισμένου.
- 20 Η Ε. Bergström άσκησε κατόπιν αυτού έφεση ενώπιον του Kammarrätten i Stockholm (διοικητικού εφετείου της Στοκχόλμης), το οποίο, αποφαινόμενο επί της ουσίας, έκρινε ότι η τελευταία αυτή πληρούσε την περί διάρκειας προϋπόθεση που θέτει η σουηδική νομοθεσία, σχετικά με τις 240 ημέρες ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας, χάρη στη δραστηριότητά της στην Ελβετία. Η Ε. Bergström εδικοιούτο συνεπώς να ζητήσει την καταβολή επιδόματος σε επίπεδο ανώτερο από αυτό του βασικού γονικού επιδόματος, καθοριζόμενο με βάση την επαγγελματική της δραστηριότητα στην Ελβετία.
- 21 Το Ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως άσκησε αναιρέση κατά της αποφάσεως αυτής και ζήτησε την επικύρωση της αποφάσεως του länsrätten i Stockholms län. Η Ε. Bergström ζήτησε την απόρριψη της αναιρέσεως αυτής.
- 22 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν αμφισβητείται ότι η Ε. Bergström υπάγεται στη σουηδική νομοθεσία, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 1408/71, μολονότι δεν ασκεί καμία επαγγελματική δραστηριότητα στη Σουηδία. Ωστόσο, η τελευταία αυτή δεν πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει το εθνικό δίκαιο για την κτήση του δικαιώματος επί του ΓΕ-ΕΑ.
- 23 Η προϋπόθεση η οποία αφορά την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας στη Σουηδία που καθιστά δυνατή την ασφάλιση για επίδομα ασθένειας αδιαλείπτως επί τουλάχιστον 240 ημέρες πριν από τη γέννηση του τέκνου δεν πληρούται. Το ερώτημα είναι αν η περίοδος της επαγγελματικής δραστηριότητας στην Ελβετία πρέπει να θεωρηθεί ότι πληροί την προϋπόθεση αυτή.

24 Επιπλέον, η E. Bergström δεν άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα ούτε απέκτησε εισοδήματα τα οποία, κατά το εθνικό δίκαιο, πρέπει να καθιστούν δυνατό τον καθορισμό του εισοδήματος αναφοράς για τη χορήγηση του επιδόματος ασθενείας. Το ερώτημα είναι αν τα εισοδήματα από την επαγγελματική της δραστηριότητα στην Ελβετία πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

25 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Högsta förvaltningsdomstolen αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε [η συμφωνία] και το άρθρο 72 του [κανονισμού 1408/71], την έννοια ότι η προϋπόθεση περί ελάχιστου χρόνου ασφάλισεως που απαιτείται για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής, συναρτώμενης προς το εισόδημα και καταβαλλόμενης στο πλαίσιο γονικής αδείας, μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται αν έχει ασκηθεί επαγγελματική δραστηριότητα και έχουν καταβληθεί κοινωνικοασφαλιστικές εισφορές αποκλειστικά στην Ελβετία;

2) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε η συμφωνία και τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 72 του κανονισμού 1408/71, την έννοια ότι τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην Ελβετία πρέπει να εξομοιώνονται με τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην ημεδαπή κατά την εκτίμηση του δικαιώματος επί οικογενειακής παροχής συναρτώμενης προς το εισόδημα και καταβαλλόμενης στο πλαίσιο γονικής αδείας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 26 Η απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα προϋποθέτει ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης κατάσταση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι η περίπτωση της E. Bergström είναι αυτή ενός εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος, έχοντας ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου συμβαλλομένου μέρους, επιστρέφει στο κράτος μέλος καταγωγής του στο οποίο ζητεί, βάσει αυτής της επαγγελματικής δραστηριότητας, ένα οικογενειακό επίδομα το οποίο προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού.
- 27 Όσον αφορά το ζήτημα του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας, πρέπει να τονιστεί, πρώτον, ότι η δεύτερη περίοδος του προοιμίου της συμφωνίας αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη είναι «αποφασισμένα να εφαρμόσουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στις επικράτειές τους, βάσει των διατάξεων που ισχύουν επί του θέματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα».
- 28 Η ελευθερία αυτή θα παρακλωλύταν αν υπήκοος συμβαλλόμενου μέρους ετίθετο σε μειονεκτική θέση στη χώρα καταγωγής του για τον λόγο και μόνον ότι έχει ασκήσει το δικαίωμα κυκλοφορίας.
- 29 Πρέπει να υπομνησθεί, δεύτερον, ότι το άρθρο 8 της συμφωνίας προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν, σύμφωνα με το παράρτημα II της εν λόγω συμφωνίας, τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για την επίτευξη των στόχων που προσδιορίζονται στη συμφωνία αυτή. Η διάταξη αυτή δεν κάνει αναφορά ούτε άμεσα ούτε έμμεσα σε οποιαδήποτε απαίτηση αφορώσα τον τόπο διαμονής των προσώπων στα οποία θα εφαρμοστούν αυτές οι διατάξεις κοινωνικής ασφαλίσεως ούτε στον προσδιορισμό του συμβαλλομένου μέρους που θα τις εφαρμόσει.

- 30 Μεταξύ των σκοπών που επιδιώκει το εν λόγω άρθρο 8, περιλαμβάνεται, υπό το στοιχείο α', «η ισότητα μεταχείρισης». Η αναφορά στην αρχή αυτή, κατά τρόπο ρητό και γενικό, αποδεικνύει ότι, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού, η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το άρθρο 2 της συμφωνίας, το οποίο εξαρτά την εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων από τη διαμονή του δικαιούχου στο έδαφος του άλλου συμβαλλομένου μέρους.
- 31 Τρίτον, το παράρτημα II, τμήμα A, σημείο 1, της συμφωνίας προβλέπει την εφαρμογή, μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, του κανονισμού 1408/71, με την επιφύλαξη ορισμένων προσαρμογών, οι οποίες ωστόσο δεν ασκούν επιρροή για την εκτίμηση του υποβληθέντος ερωτήματος. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του παραρτήματος αυτού προβλέπει ότι ο όρος «κράτος(η) μέλος(η)» που εμφανίζεται στις πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά στο τμήμα A του παραρτήματος αυτού θεωρείται ότι υποδηλώνει, εκτός από τα κράτη που καλύπτονται από τις εν λόγω κοινοτικές πράξεις, και την Ελβετία.
- 32 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 1408/71 εφαρμόζεται όχι μόνον στις οικογενειακές παροχές, αλλά και σε άλλες κατηγορίες παροχών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, επί παραδείγματι, οι παροχές γήρατος.
- 33 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, χωρίς την εφαρμογή του κανόνα του συνυπολογισμού μετά την επιστροφή του εργαζομένου στη χώρα καταγωγής του, ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και των κρατών μελών της Ένωσης θα αποκλειόταν σε όχι αμελητέο αριθμό περιπτώσεων, μεταξύ άλλων για τη λήψη παροχών γήρατος.
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η συμφωνία και ο κανονισμός 1408/71 έχουν εφαρμογή στην κατάσταση ενός εργαζομένου, όπως αυτή που περιγράφεται στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 35 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, δυνάμει της συμφωνίας και του κανονισμού 1408/71, όταν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την κτήση του δικαιώματος επί οικογενειακής παροχής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, ο αρμόδιος φορέας του εν λόγω κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνει προς τούτο υπόψη τις περιόδους ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί εξ ολοκλήρου στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.
- 36 Από τον φάκελο που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, κατά την εθνική κανονιστική ρύθμιση, για να αποκτήσει το δικαίωμα επί του ΓΕ-ΕΑ, η E. Bergström πρέπει να αποδείξει ότι ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα κατά την περίοδο των 240 ημερών προ του τοκετού της. Η E. Bergström συμπλήρωσε εξ ολοκλήρου αυτή την περίοδο επαγγελματικής δραστηριότητας αναφοράς στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.
- 37 Δεν αμφισβητείται ότι το επίδομα που ζητεί η E. Bergström αποτελεί οικογενειακή παροχή κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο κα', σημείο i, του κανονισμού 1408/71.
- 38 Για να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα είναι αναγκαία η ερμηνεία του άρθρου 8, στοιχείο γ', της συμφωνίας και του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71, τα οποία, για την κτήση του δικαιώματος επί της επίμαχης παροχής, προβλέπουν την εφαρμογή του κανόνα του «συνυπολογισμού».
- 39 Στηριζόμενα στον όρο «συνυπολογισμός», ορισμένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρίζονται ότι η έννοια αυτή προϋποθέτει λογικά την ύπαρξη τουλάχιστον δύο περιόδων δραστηριότητας που να έχουν συμπληρωθεί εντός διαφόρων κρατών μελών. Επομένως, το κράτος μέλος του φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση παροχής έχει τη δυνατότητα να προβλέψει, προς τούτο, ότι μία περίοδος δραστηριότητας πρέπει να έχει συμπληρωθεί στο έδαφός του, πράγμα που αποκλείει τη χρησιμοποίηση μιας και μόνο

περιόδου συμπληρωθείσας στο έδαφος άλλου κράτους μέλους για την κτήση δικαιώματος επί κοινωνικοασφαλιστικής παροχής.

- 40 Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 41 Ούτε το γράμμα του άρθρου 8, στοιχείο γ', της συμφωνίας ούτε και αυτό του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 παρουσιάζουν αμφισημίες. Κατά την πρώτη από τις διατάξεις αυτές, ο συνυπολογισμός περιλαμβάνει «όλες τις περιόδους» που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, ενώ η δεύτερη απαιτεί από τον αρμόδιο φορέα να λαμβάνει υπόψη, στο πλαίσιο του συνυπολογισμού, «τις περιόδους ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους», σαν να επρόκειτο για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο αρμόδιος φορέας.
- 42 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 1408/71 εκδόθηκε βάσει του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ (που κατέστη το άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο κατέστη, κατόπιν τροποποίησης, το άρθρο 42 ΕΚ), το οποίο επέτρεψε στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να θεσπίσει, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους διακινουμένους εργαζομένους και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα τον συνυπολογισμό «όλων των περιόδων» που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχών όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών.
- 43 Η ερμηνεία αυτή συνάδει με τον σκοπό της συμφωνίας ο οποίος συνίσταται στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και της Κοινότητας. Τηρεί επίσης την αρχή της ίσης μεταχείρισεως που προβλέπεται στο άρθρο 8, στοιχείο α', της συμφωνίας, δεδομένου ότι τείνει να διασφαλίσει ότι η άσκηση του δικαιώματος επί της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν θα έχει ως αποτέλεσμα να στερείται ο διακινούμενος εργαζόμενος κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων σε σχέση με άλλους εργαζομένους που δεν έχουν ασκήσει το δικαίωμα αυτό.

- 44 Συνεπώς, ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, για να χορηγήσει οικογενειακή παροχή, δεν μπορεί να απαιτεί ότι, πλέον μιας περιόδου απασχολήσεως ή δραστηριότητας συμπληρωθείσας εντός άλλου κράτους, εν προκειμένω της Ελβετίας, θα πρέπει να έχει συμπληρωθεί και άλλη μία περίοδος ασφαλίσεως στο έδαφός του.
- 45 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, δυνάμει του άρθρου 8, στοιχείο γ', της συμφωνίας και του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71, όταν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά το δικαίωμα επί οικογενειακής παροχής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, ο φορέας του κράτους μέλους αυτού που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση της εν λόγω οικογενειακής παροχής πρέπει να λαμβάνει προς τούτο υπόψη τέτοιου είδους περιόδους που έχουν συμπληρωθεί εξ ολοκλήρου στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 46 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, η συμφωνία και ο κανονισμός 1408/71 έχουν ως αποτέλεσμα να εξομοιώνονται τα επαγγελματικά εισοδήματα που έχουν αποκτηθεί στην Ελβετία με τα ημεδαπά εισοδήματα που χρησιμεύουν στη Σουηδία για να υπολογισθεί το ποσό της αιτηθείσας οικογενειακής παροχής.
- 47 Από τον φάκελο που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η E. Bergström ζήτησε ένα οικογενειακό επίδομα του οποίου το ποσό είναι ίσο προς το επίδομα ασθενοείας που καθορίζεται βάσει των κανόνων της ασφαλίσεως ασθενοείας (ΓΕ-ΕΑ). Η επίμαχη οικογενειακή παροχή συνδέεται με τα ετήσια επαγγελματικά εισοδήματα που ασφαλισμένου.

- 48 Σε μια τέτοια κατάσταση, πρέπει συνεπώς, για τον υπολογισμό του ποσού των οικογενειακών παροχών της ειδικής αυτής κατηγορίας, να ληφθούν υπόψη οι σχετικοί κανόνες του κανονισμού 1408/71 που αφορούν τον κλάδο «ασθένειας» της κοινωνικής ασφαλίσεως.
- 49 Οι κανόνες αυτοί περιλαμβάνονται στο άρθρο 23 του κανονισμού 1408/71. Ανεξάρτητα από το αν ο καθορισμός του εισοδήματος στο οποίο στηρίζεται ο υπολογισμός των εις χρήμα παροχών προκύπτει από την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 1 ή αυτών της παράγραφος 2 του άρθρου αυτού, το εν λόγω εισόδημα καθορίζεται είτε σε συνάρτηση με τις αποδοχές που έχουν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των περιόδων που έχουν συμπληρωθεί υπό τη νομοθεσία του αρμόδιου φορέα, είτε λαμβανομένου υπόψη ενός κατ' αποκοπήν ποσού αποδοχών ή, ενδεχομένως, του μέσου όρου των κατ' αποκοπήν αποδοχών, που αντιστοιχεί στις περιόδους που έχουν συμπληρωθεί υπό τη νομοθεσία αυτή, ήτοι, εν προκειμένω, υπό τη σουηδική νομοθεσία.
- 50 Μια τέτοια λύση είναι σύμφωνη προς τον κανόνα που περιέχεται στο παράρτημα VI, ΙΔ, σημείο 1, του κανονισμού 1408/71, που εφαρμόζεται *ratione temporis* και προβλέπει ότι, κατά την εφαρμογή του άρθρου 72 του κανονισμού αυτού, για τον καθορισμό του δικαιώματος ενός προσώπου επί οικογενειακών παροχών, οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν εντός άλλου κράτους μέλους εξομοιώνονται με περιόδους καταβολής εισφορών οριζόμενες βάσει του ίδιου μέσου όρου αποδοχών στον οποίο βασίζονται και οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν στη Σουηδία.
- 51 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ωστόσο, η E. Bergström δεν απέκτησε κανένα εισόδημα στη Σουηδία κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς των 240 ημερών.
- 52 Σε μια τέτοια κατάσταση, προκειμένου να καταστούν πρακτικά αποτελεσματικά το άρθρο 8, στοιχείο γ', της συμφωνίας και το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, όπως ερμηνεύθηκαν στη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως, καθώς και για να ικανοποιηθεί η απαίτηση της ίσης μεταχειρίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 8, στοιχείο α', της συμφωνίας και στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, τα εισοδήματα αναφοράς της E. Bergström πρέπει να υπολογισθούν με βάση τα εισοδήματα ενός προσώπου που ασκεί, στη Σουηδία, δραστηριότητα συγκρίσιμη με τη δική της και το

οποίο διαθέτει εμπειρία και επαγγελματικά προσόντα που είναι επίσης συγκρίσιμα με αυτά της ενδιαφερομένης.

- 53 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, στοιχείο α', της συμφωνίας και τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 23, παράγραφοι 1 και 2, 72, καθώς και το παράρτημα VI, ΙΔ, σημείο 1, του κανονισμού 1408/71, έχουν την έννοια ότι, στην περίπτωση κατά την οποία το ποσό οικογενειακής παροχής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την παροχή ασφαλίσεως υγείας, το ποσό αυτό, υπέρ προσώπου το οποίο έχει συμπληρώσει εξ ολοκλήρου τις περιόδους επαγγελματικής δραστηριότητας που είναι αναγκαίες για την κτήση του δικαιώματος αυτού στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, πρέπει να υπολογίζεται με βάση τα εισοδήματα ενός προσώπου που έχει εμπειρία και προσόντα συγκρίσιμα με τα δικά του και το οποίο ασκεί δραστηριότητα συγκρίσιμη στο έδαφος του κράτους μέλους εντός του οποίου ζητήθηκε η παροχή αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 54 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 8, στοιχείο γ', της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999, και το άρθρο 72 του κανονισμού

(ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1386/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001, έχουν την έννοια ότι, όταν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά το δικαίωμα επί οικογενειακής παροχής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, ο φορέας του κράτους μέλους αυτού που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση της εν λόγω οικογενειακής παροχής πρέπει να λαμβάνει προς τούτο υπόψη τέτοιου είδους περιόδους που έχουν συμπληρωθεί εξ ολοκλήρου στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

- 2) Το άρθρο 8, στοιχείο α', της εν λόγω συμφωνίας και τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 23, παράγραφοι 1 και 2, 72, καθώς και το παράρτημα VI, ΙΔ, σημείο 1, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1386/2001, έχουν την έννοια ότι, στην περίπτωση κατά την οποία το ποσό οικογενειακής παροχής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την παροχή ασφαλίσεως υγείας, το ποσό αυτό, υπέρ προσώπου το οποίο έχει συμπληρώσει εξ ολοκλήρου τις περιόδους επαγγελματικής δραστηριότητας που είναι αναγκαίες για την κτήση του δικαιώματος αυτού στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέλους, πρέπει να υπολογίζεται με βάση τα εισοδήματα ενός προσώπου που έχει εμπειρία και προσόντα συγκρίσιμα με τα δικά του και το οποίο ασκεί δραστηριότητα συγκρίσιμη στο έδαφος του κράτους μέλους εντός του οποίου ζητήθηκε η παροχή αυτή.

(υπογραφές)